

Taxonómia vzdelávacích cieľov

*Základná škola, Kukučínova ulica 106, Vranov nad Topľou
20. – 22. august 2012*

Ciele vzdelávania

1. **KOGNITÍVNE - POZNÁVACIE CIELE**
2. **AFEKTÍVNE - POSTOJOVÉ CIELE**
3. **PSYCHOMOTORICKÉ - ZRUČNOSTNÉ CIELE**

Kategórie cieľov

1. kognitívne – poznávacie (hlava)
2. afektívne – postojové (srdce)
3. psychomotorické – zručnostné (ruka)

Kategorizácia cieľov vytvára dojem, že ciele sú izolované. V praxi sa však často prekrývajú. Z praktického pohľadu nie je vždy nutné jednotlivé kategórie izolovať.

Požiadavky na ciele

- 1. orientovanosť na činnosť žiaka
- 2. merateľnosť
- 3. konzistentnosť
- 4. primeranosť
- 5. jednoznačnosť
- 6. časovosť

V kompletnom úbore záchranárov zabezhnúť
100 m za 30 sekúnd bez podpory vetra.

KOGNITÍVNE – POZNÁVACIE CIELE

HODNOTIACE MYSLENIE

- posúdiť
- obhájiť
- zhodnotiť
- argumentovať
- uviesť výhody a nevýhody
- preveriť
- oponovať
- presvedčiť

PAMÄŤ

- definovať
- reprodukovat'
- vymenovať
- zopakovať
- spoznať
- citovať

SYNTÉZA

- zhrnúť
- kombinovať
- vyvinúť
- vytvoriť
- skonštruovať
- vyvodit' závery
- naplánovať
- odvodiť

POROZUMENIE

- formulovať
- vysvetliť
- rozlíšiť
- vyjadriť
- rozšíriť
- načrtnúť

ANALÝZA

- urobiť rozbor
- rozčleniť
- rozšíriť
- špecifikovať
- dedukovať
- diferencovať
- porovnať
- skúmať

APLIKÁCIA

- preukázať
- demonštrovať
- navrhnuť
- naplánovať
- vyčistiť
- vypočítať
- použiť

AFEKTÍVNE - POSTOJOVÉ CIELE

TVORBA CHARAKTERU

- systém hodnôt,
- určitá filozofia sa integruje do základného hodnotového systému človeka

INTEGROVANIE HODNOTY

- vzájomné prepojenie rôznych hodnôt,
- návrh spôsobov riešenia na základe neuspokojenia sa

PRIJÍMANIE

- vypočujte si
- dovoľte mi
- pozrite sa
- ochutnajte

- nečaká sa reakcia účastníka
- predpokladá sa záujem

REAGOVANIE

- očakáva sa určitá pozitívna alebo negatívna reakcia

OCEŇOVANIE HODNOTY

- účastník je vyzvaný, aby prejavil svoj názor, aby prejavil aktivitu

PSYCHOMOTORICKÉ – ZRUČNOSTNÉ CIELE

TVORIVÁ ČINNOSŤ

- vlastná tvorba – napísanie básne, hry
- vytvorenie nového prístupu,
- vývoj novej technológie,
- vývoj novej techniky

ADAPTÁCIA ČINNOSTI

- prispôsobenie sa zmenenej situácii

KOMPLEXNÁ AUTOMATICKÁ ČINNOSŤ

- súbor zručností realizovaných úsporne a efektívne

VNÍMANIE

- bez fyzickej aktivity, len použitie zmyslov

PRIPRAVENOSŤ NA ČINNOSŤ

- duševná príprava – zostavenie jednotlivých krokov, postup

- fyzická príprava – dostavenie sa na miesto výkonu správny postoj príprava prostriedkov

NAPODOBŇOVANIE ČINNOSTI

- inštruktáž demonštrácia precvičovanie spätná väzba

MECHANICKÁ ČINNOSŤ

- samostatná a plynulá práca (jeden prvok)

Tvorba cieľov

Pri tvorbe cieľov je potrebné si uvedomiť

- na koho orientujeme cieľ, kto bude činnosť vykonávať **(kto?)**,
- akým spôsobom chceme cieľ dosiahnuť **(ako?)**,
- za akých podmienok sa bude cieľ plniť **(kde? kedy?)**,
- ako ho budeme hodnotiť, merať, aká bude norma **(ako?)**.

Ďalším krokom pri tvorbe cieľov je **analýza učiva** – rozloženie učiva na prvky, výber základného učiva, následne **analýza učenia** – k prvkom učiva priradiť činnosti – vymenovať, vypočítat', rozlíšiť, priradiť, aplikovať, zdôvodniť, posúdiť ...

Formulácia cieľov

Ak má byť cieľ správne formulovaný musí byť vyjadrený aktívnym činnostným slovesom podľa požadovanej úrovne učenia sa – **je to požadovaný výkon**. Z formulácie cieľa musia byť známe jasné a jednoznačné podmienky jeho plnenia - **podmienky výkonu** a dôležitá je **norma výkonu**, aby cieľ bol merateľný. Norma môže byť kvantitatívna alebo kvalitatívna. Niekedy je norma vyjadrená už priamo vo výkone.

*Príklad: (Žiak bude vedieť) **určiť nadmorskú výšku miesta X (výkon) podľa vrstevníc na mape s mierkou 1:25 000 (podmienka) s presnosťou + - 5 m (norma)***

Čo nám hovorí PISA?

- Veľa vedomostí
- Problém s analýzou zadania
- Problém s aplikáciou vedomostí

Problém – riešenie - problém

! Problém:

vedomostí je veľa a stále pribúdajú – dostihový
model vzdelávania

! Riešenie:

redukcia učiva

! Problém:

Aj múdry schybí

Revízia Bloomovej taxonómie 2001

Analyzovať, hodnotiť, tvoriť

Aplikovať

Porozumieť

Zapamätať

Vedomosti (fakty+pojmy+procesy)

Taxonómia podľa Blooma

Prvá úroveň: – znalosť vedomostí

Na tejto úrovni si žiak vybaví, alebo znovu spozná konkrétne poznatky, fakty, termíny, postupy, zásady, definície, normy, pravidlá, klasifikačné kategórie, zákony. Ide o reprodukovanie zapamätaného učiva.

Druhá úroveň:

Žiak vie zodpovedať na základnú otázku Prečo?

Na tejto úrovni je žiak schopný porozumieť význam obsahu, ktorý mu bol sprostredkovaný slovne, obrazom alebo symbolikou. Žiak vie vysvetliť obsah vlastnými slovami, odlíšiť podstatné od nepodstatného, formulovať to, čo je v texte obsiahnuté explicitne.

Tretia úroveň:

Na základe teoretických poznatkov a porozumenia vzťahov a pravidiel žiak je schopný aplikovať tieto vedomosti do konkrétnej situácie.

Taxonómia podľa Blooma

Štvrtá úroveň:

Na tejto úrovni žiak vie urobiť rozbor informácie na jednotlivé menšie prvky. Vie určiť vzťahy a ich vzájomnú interakciu a hierarchiu.

Piata úroveň:

Na tejto úrovni žiak vie jednotlivé prvky zložiť do celku. Vie vytvoriť napríklad plán, postup riešenia, správu a podobne.

Šiesta úroveň:

Na tejto úrovni žiak vie posúdiť správnosť, presnosť, efektívnosť, hospodárnosť, účelnosť, estetickosť. Hodnotenie je kvalitatívne a kvantitatívne.

Bloomova taxonómia

Úroveň	Aktívne slovesá
zapamätanie	definovať, reprodukovať, vymenovať, zopakovať, napísať, vybrať, citovať,...
porozumenie	formulovať, vysvetliť, rozlíšiť, vyplniť, priradiť, vyjadriť vlastnými slovami, uviesť príklad, načrtnúť, doplniť,...
aplikácia	aplikovať, vyčíslieť, vypočítať, navrhnúť, demonštrovať, usporiadať, naplánovať, preukázať, priradiť,...
analýza	urobiť rozbor, rozčleniť, klasifikovať, špecifikovať, rozlíšiť, vydedukovať, diferencovať, porovnať, analyzovať,...
syntéza	zhrnúť, vyvinúť, navrhnúť, kombinovať, vytvoriť, zložiť, vyvodiť, modifikovať, odvodiť, skonštruovať,...
hodnotiace myslenie	porovnať, posúdiť, oponovať, obhájiť, preveriť, presvedčiť, zhodnotiť, zdôvodniť, argumentovať,...

REFERÁT O KNIHE pomocou Bloomovej taxonómie

1. hodnotenie

- Kako si autor predstavoval, že bude táto kniha čítať?
- Myslí si, že je názor knihy dobrý alebo zlý? Prečo?
- Ktorú postavu z knihy by si si vybral za kamaráta? Prečo?
- Či tá časť knihy bola podľa teba najlepšia? Uveď 3 dôvody
- Ak by si mohol udržať jednu postavu z knihy od nepríjemnej situácie, ktorá by to bolo a prečo?

2. symbolizácia

- Ktorú časť knihy by si zmenil?
- Návrhni plagát na propagáciu tejto knihy
- Napiš ústne alebo písomne si tejto knihy
- Vytvor náčrtku na túto knihu po ráde
- Návrhni každému jemu hlavnú postavu
- Vytvor na knihu etiketu, ktorý presne vystihne, o čom je daná kniha
- Vyber si najlepší postavu z knihy. Aký dôležitý by o nej bol?

3. aplikácia

- Papamenu si táto kniha našla, čo sa príbehu deje? Čo to bolo?
- Ukážte si ako kniha rieši, o čom si dovtedy nerozumeli!
- Ako považujete si si z knihy poznáť?
- Napiš list kamarátovi, v ktorom má odpovedať daru knihu
- Prečítaj si, že si jedinou z postáv. Napiš o deň, v ktorom zapamätáš udalosti dvoch po sebe idúcich dní v príbehu
- Vymenaj obľúbené miesta v príbehu. Potom tieto miesta zakresl do mapy

4. zapamätanie

- Vytvor zoznam faktov, ktoré si sa dovedel z príbehu
- Vytvor zoznam hlavných postáv a popíš ich
- Napiš 5 nových viet, ktoré si sa pri čítaní knihy naučil
- Ak príbeh nebol najako záhadu, napiš ako a vykladaj ju na internete
- Napiš 10 zaujímavých slov z knihy
- Ak problémy má hlavný hrdina a ako ich rieši?
- Kto sa príbeh odohráva?
- Ďal štálie knihy napísal autor?
- V aký dobe sa odohráva príbeh?

5. porozumenie

- Aký problém sa v knihe rieši a ako je vyriešený?
- Urobil si knihu niečo nové, čo sa ti nepáčilo? A prečo?
- De akého žánru kniha patrí? Uveď 3 dôvody
- Za akým účelom napísal autor túto knihu?
- Vymenaj 5 hlavných udalostí v príbehu v správnom poradí
- Vlastnými slovami preoznačaj začiatok príbehu
- Popíš, čo sa deje na prvú úroveň príbehu
- Ako sa začal príbeh a či hlavný hrdina? Uveď dôkazy
- Aký má názor knihy vzťah k príbehu?

6. analýza

- Ak sa príbeh odohráva v inej krajine, pomenuj ju so štvorčíslicami
- Napiš 5 vecí, ktoré sa ti páčia na hlavnom hrdinovi
- Rozhodni sa, v ktorej časti knihy nájsť odpovede na 6 otázok: čo, kto, kedy, kde, ako a prečo. Napiš knihu rovnou v číslach, v ktorom zhladiš tieto fakty
- Napiš nový koniec knihy. Vytvoríš, preto si sa tak rozhodol
- V jednom odstavci vysvetli hlavnú myšlienku knihy
- Porovnaj túto knihu s poslednou, ktorú si čítal

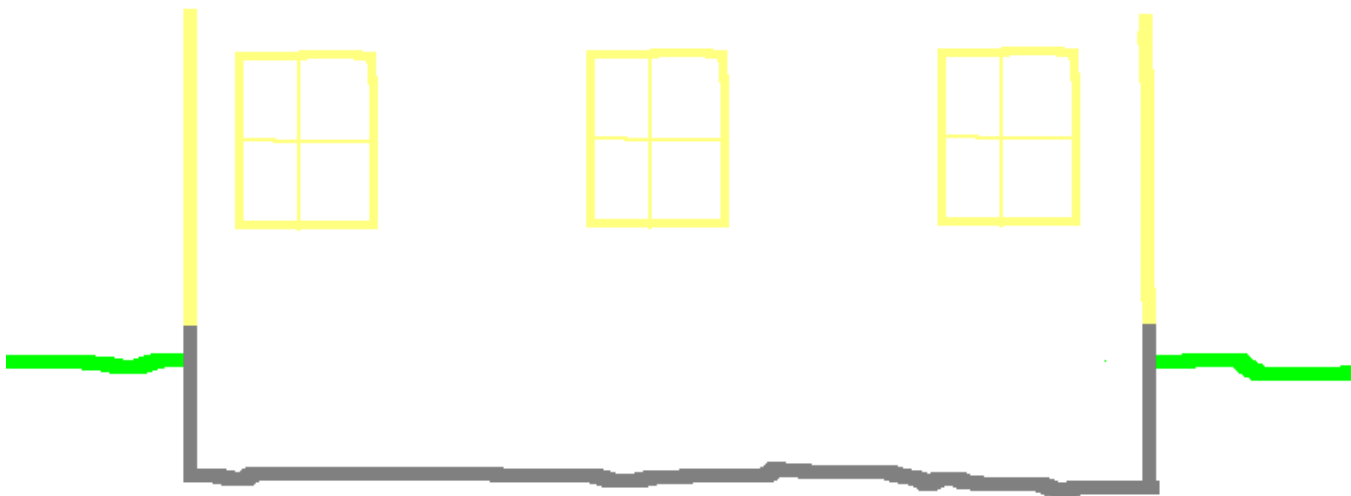

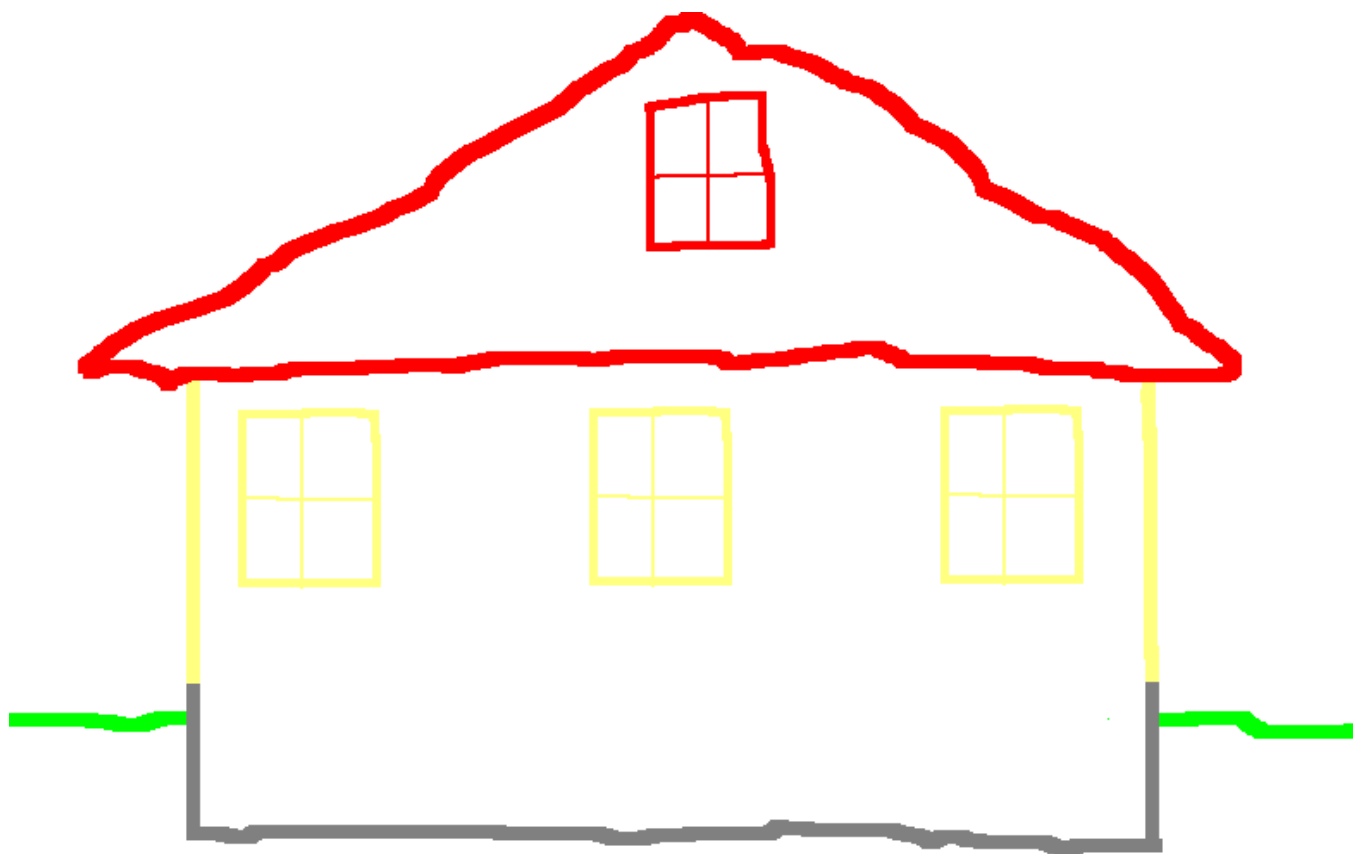
Aktivita

- Vyberte si ľubovoľnú tému
- Vytvorte 12 otázok na túto tému.
- Potom ich zarad'te podľa Bloomovej taxonómie do 6 kategórií

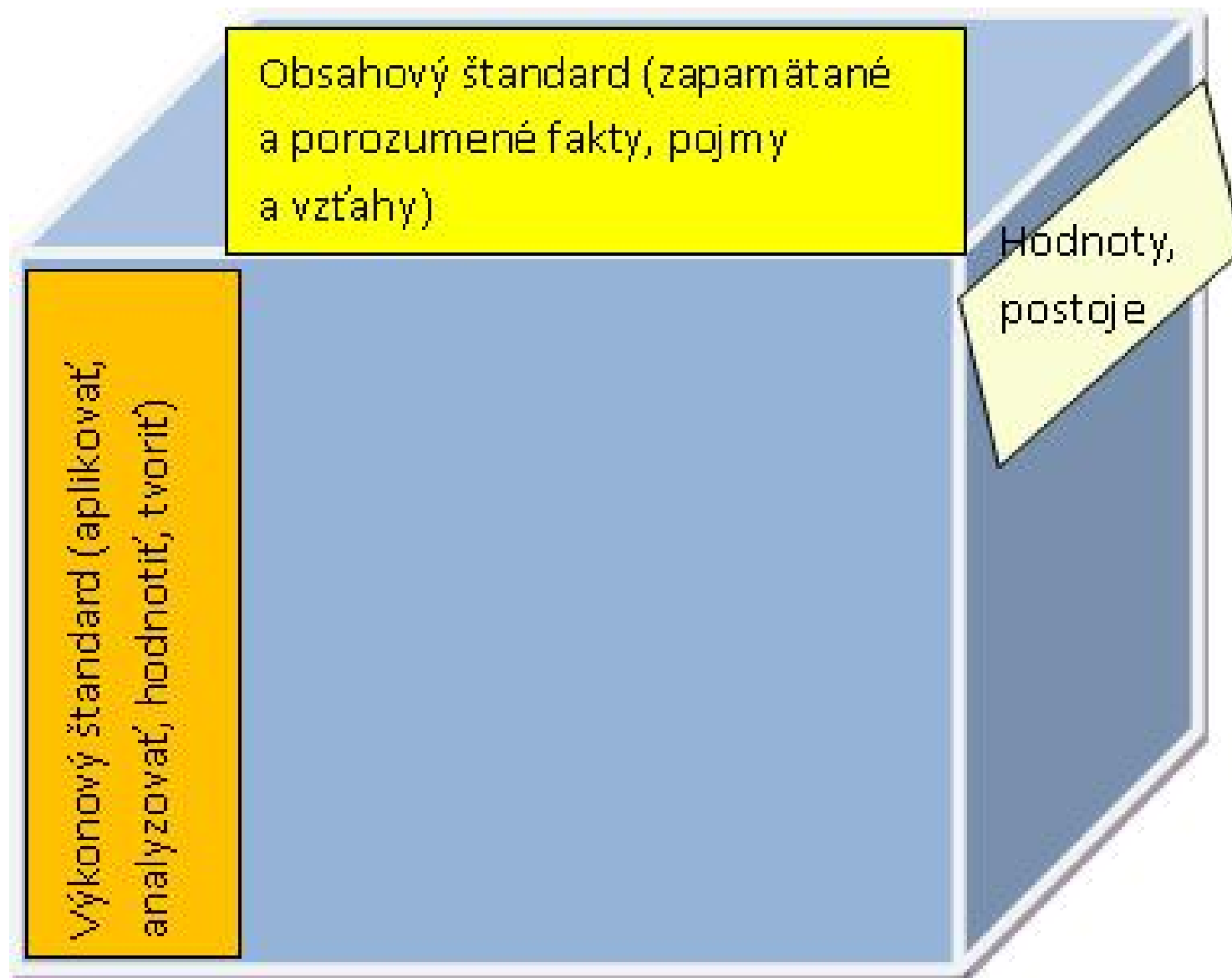

Štruktúra cieľov

Ako (ne)poskladať celú kocku?

- Nie na jednej hodine
- Nie na jednom predmete
- Nie v jednom ročníku

Čo potrebujeme na poskladanie kocky?

- Pozrieť sa na svoj predmet z nadhľadu
 - Čo robím a prečo to robím?
- Komunikovať v tíme
 - Vedieť vysvetliť, čo robím
 - Vedieť počúvať, čo robí kolega
 - Vedieť spolu poskladať kocku
- Nezasahovať do tých častí kocky, ktoré má doplniť niekto iný (napr. rodina)

Čo budeme robiť so školským vzdelávacím programom?

- Pri tvorbe časovo-tematických plánov si učiteľ vezme ŠKOLSKÝ vzdelávací program (nie štátny) – tam nájde CIELE, ktoré má dosiahnuť
- Porozmýšľa, akými VÝSTUPMI by mohol žiak preukázať dosiahnutie stanovených cieľov
- Navrhne AKTIVITY, ktorými sa k výstupom dopracuje
- Rozvrhne aktivity do ČASU

Vhodným postupom sa javí

- pripraviť si učebný materiál,
 - určiť **ciele**,
 - potom **výstupy**,
 - a až potom **aktivity**,
- ako chceme tie ciele a výstupy dosiahnuť.

Všeobecný cieľ:

a) Vypestovať návyk čítať – čítať pre radosť

Špecifický cieľ kognitívny:

- a1) Opísať postup pri vzniku knihy.
- a2) Navrhnuť verbálne obal vlastnej knihy.
- a3) Poznať podľa obrázkov postupnosť pri výrobe knihy.

Špecifický cieľ afektívny:

- a1) Navrhnuť, ako by mohla vyzerat' kniha budúcnosti.
- a2) Počúvať a vnímať text s ilustráciou ako jeden celok.
- a3) Vcítiť sa do pocitov postáv.

Špecifický cieľ PSM:

- a1) Zistiť, aké výhody má papierová kniha pred knihami z papyrusu a pergamenu.
- a2) Hľadať informácie na internete o elektronických knihách.
- a3) Vytvoriť vlastnú knihu s vlastným námetom a ilustráciami

Všeobecný cieľ:

e) Osvojiť si techniky čítania a čitateľských kvalít

Špecifický cieľ kognitívny:

e1) Opísať ilustráciu.

e2) Vyjadriť vlastnými slovami obsah vypočutej rozprávky (textu).

e3) Porovnať prácu spisovateľov s inými remeslami.

Špecifický cieľ afektívny:

e1) Vysvetliť pocity postáv v texte.

e2) Rozlíšiť pravdivé informácie z textu a nepravdivé (vymyslené).

e3) Popísať problémy detí žijúcich v meste

Špecifický cieľ PSM:

e1) Vytvoriť melódiu k časti prečítaného textu.

e2) Zahrať sa na rozprávkara.

Aktivita

- Napíšte aspoň 2 všeobecné ciele vášho predmetu k čitateľskej gramotnosti
- Rozpracujte jeden všeobecný cieľ na špecifické ciele pre konkrétny ročník

Dokážete to!